

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№3

**2025-YIL APREL.
NAVBATDAN TASHQARI SON**

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 625 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-aprelda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Viktorovna, Candidate of Economic Sciences (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 28-fevraldagi
333/5-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

ПРИНЦИПЫ ПЕРЕХОДА УЗБЕКИСТАНА К ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКЕ, СУЩЕСТВУЮЩИЕ ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВНЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ	12
Набиев Дилмурод Хамидуллаевич	
YaSHIL TEXNOLOGIYALAR VA RAQAMLASH TIRISH TA'SIRIDA MEHNAT BOZORINING TRANSFORMASIYASI	19
Abduraxmanov Kalandar Xo'jaevich	
РОЛЬ ТВОРЧЕСКОГО ТРУДА В ПОВЫШЕНИИ ЕГО ЭФФЕКТИВНОСТИ	26
Гулямов Саидахор Саидахмедович, Икрамов Мурат Акромович, Очилов Акрам Одilovich	
BARQAROR RIVOJLANISHNI TA'MINLASH MAQSADIDA "YASHIL IQTISODIYOT"GA O'TISH ZARURATI	33
O.X. Hamidov, D.Sh. Yavmutov	
ESG-ИНСТРУМЕНТАРИЙ КАК ФАКТОР УСИЛЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ РЕГИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ	38
Татьяна Юрьевна Анопоченко, Сергей Вадимович Ревунов, Роман Вадимович Ревунов	
TRANSITION OF RUSSIAN REGIONS TO A CLOSED-LOOP ECONOMY	49
Nikonov Sergey Mikhailovich, Ochilov Akram Odilovich, Filipenko Alexander Alexandrovich	
"YASHIL" IQTISODIYOTNING MOHIYATI VA TUZILISHI	53
Navruz-Zoda Baxtiyor Negmatovich	
ЗЕЛЕНАЯ ЭКОНОМИКА КАК ДРАЙВЕР УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ РЫНКА ТРУДА И МОДЕРНИЗАЦИИ РАБОЧИХ МЕСТ В УЗБЕКИСТАНЕ	59
Зокирова Нодира Каландаровна	
KREATIV IQTISODIYOT VA UNING INDUSTRIYA TURLARINING NAZARIY MASALALARI	64
Mamayunus Pardaev, Obid Pardaev, Akram Ochilov	
EKOLOGIK OMILLARNI HISOBGA OLGAN HOLDA BARQAROR IQTISODIY O'SISHDA ERISHISH	73
Saidov Muhammadali Hakimovich, Ochilov Akram Odilovich, Esanbekov Diyorbek Mirzabek o'g'li	
INNOVATION TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA MEVA-SABZAVOTCHILIK MAHSULOTLARI KOOPERASIYASINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	81
Raxmatulla Ergashev	
KARTOSHA MOSLANUVCHAN NAVLARI TURLI EKISH MUDDATLARI VA MULCHALASHLARDA HOSILDORLIGI HAMDA IQTISODIY SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI	86
Ostonaqulov Toshtemir Eshimovich, Toshpulatova Surayo Tulqin qizi, Ismayilov Alisher Isroilovich	
YASHIL IQTISODIYOT – INNOVATSION RIVOJLANISHNING KALITI	90
Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, Usmonov Murodjon Dusmurot o'g'li	
ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ «ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКИ» В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	93
Сайёра Насимовна Хамраева	
SABZAVOT (SHIRIN) MAKKAJO'XORI AJRATILGAN MOSLANUVCHAN NAV-DURAGAYLARINI ASOSIY VA TAKRORIY EKINLAR SIFATIDA TURLI MUDDATLARDA YETISHTIRISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI	97
Ostonaqulov Toshtemir Eshimovich, Nurillaev Ilhom Xolbek o'g'li, Jabborov Botir Shukurovich	
ZAMONAVIY BOZOR MUNOSABATLARIDA SAVDONI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY VA USLUBIY JIHATLARI	101
Ivatov Irisbek	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	105
Yadgarov Akram Akbarovich, Abdiyeva Flora Botir qizi	
GREEN ECONOMY: GLOBAL PERSPECTIVE AND UZBEKISTAN'S PATH	110
Dilmurod Mirza-Akhmedovich Rasulev, Dildorakhon Ulugbek kizi Shomuradova	

OLIY TA'LIM XIZMATLARINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TARG'IB QILISH BO'YICHA XORIJ TAJRIBASI	113
Musayev Bekjon Shukurillayevich	
TURIZM INDUSTRIYASINI BARQAROR STRATEGIK RIVOJLANTIRISHDA QO'LLANILADIGAN USULLAR TAHLILI	116
Turdibekov Xasan Ibragimovich	
ЗЕЛЁНОЕ ФИНАНСИРОВАНИЕ И ФАКТОРЫ ЕГО РАЗВИТИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	120
Орипов Ильхом Абдуллаевич	
Перспективы развития цифровой трансформации в Республике Узбекистан	128
Мусабеков Джорабек Хакимджанович, Воронин Сергей Александрович	
YASHIL IQTISODIYOT – BARQAROR RIVOJLANISHNING MUHIM OMILI SIFATIDA.....	133
G.Erkayeva	
Barqaror ish o'rinlarini yaratishda yashil iqtisodiyotning o'rni	138
Qo'chqorov G'aybulla Fayzullayevich, Qo'ziyeva Shaxnoza Bozor qizi	
ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ	141
Фазлитдин Бахадиорович Аминов	
RESPUBLIKADA EKOLOGIK TOZA MAHSULOT YETISHTIRISH ASOSIDA ELEKTRON SAVDONI RIVOJLANTIRISH	145
Q. J. Mirzayev, F. F. Ulug'murodov	
Qoraqalpog'istonda sanoatni restruktizatsiyalash va yashil iqtisodiyotni rivojlantirish: muammolar, istiqbollar va statistik tahlillar	150
Abipova Gulmira Salavatdinovna	
CHORVACHILIK XO'JALIKLARINI RIVOJLANTIRISHDA AGLOMERATSIYANING AHAMIYATI.....	153
Xusainov Oybek Jabborovich	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA STRATEGIYASINING KOMPANIYA UCHUN AHAMIYATI.....	156
Ergashev Toxir Kurbanovich, Toxirova Nigora Zokirjon qizi	
CHORVACHILIK KLASSTERLARI VA AGLOMERATSION RIVOJLANISH: O'ZARO TA'SIR VA SYNERGIYALAR	161
Xusainov Oybek Jabborovich	
HUDUDLARNING INNOVATSIYON SALOHİYATINI BAHOLASH	165
J.A. Ismatullayev, A. Do'lanov	
СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ИННОВАЦИОННОГО ПОТЕНЦИАЛА РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	171
Нафасов Тохиржон, Г. П. Эркаева	
Mamlakatimizda ishsizlikni kamaytirishga qaratilgan islohotlar.....	174
Djurayev Olimjon Narkulovich	
USE OF THE ADVANCED EXPERIENCE OF FOREIGN COUNTRIES OF FARMING AND HOUSEHOLDS	178
Ochilova Nargiza Akramovna	
SHAHAR AGLOMERATSIYALARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH OMILLARI.....	181
Xidoyatova Nigora Shorakibovna	
IQTISODIY O'SISHDA MEHNAT MIGRATSIYASINING AHAMIYATI.....	184
Djurayev Olimjon Narkulovich, Saidakbarov Jamshid Ne'matullo o'g'li	
TURIZMNIDA RIVOJLANTIRISHDA TRANSPORT XIZMATLARINI TAKOMILLASHTIRISH	189
Qosimov Jahongir	
РЫНОК ГОСТИНИЧНЫХ УСЛУГ В ТУРИЗМЕ В УСЛОВИЯХ ДИВЕРСИФИКАЦИИ И ДЕМОКРАТИЗАЦИИ ГОСТИНИЧНОЙ ИНДУСТРИИ	192
Ташмаматов Садирдин Нажмиддинович	

O'ZBEKISTONDA TURIZM SOHASIDA FAOLIYAT YURITAYOTGAN KADRLAR MALAKASINI OSHIRISHDA DUAL TA'LIMDAN FOYDALANISHNI BOSHQARISH	196
Ochilov Akram Odilovich, Xamidova Mo'tabarxon Abdumalik qizi	
MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA AUTSORSING XIZMATLARIDAN FOYDALANISH MEKANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH	201
Nasiba Ergasheva	
KORXONALARDA XODIMLARNI BOSHQARISHNING ASOSIY TAMOYILLARI	207
Djurayev Olimjon Narkulovich, Nurullayeva Vazira O'ktamovna	
ЗЕЛЁНЫЕ ИНВЕСТИЦИИ: ПЕРСПЕКТИВЫ И РИСКИ	211
Номазов Бахром Бобомуродович	
ИНТЕГРАЦИЯ ПРИНЦИПОВ ESG В ФИНАНСОВУЮ СФЕРУ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	215
Алимова Азиза Шерзатовна	
THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND DIGITAL TECHNOLOGIES ON MANAGEMENT	219
Ergashev Tokhir Kurbanovich, Tohirova Nigora Zokirjon kizi	
O'ZBEKISTONNING "YASHIL IQTISODIYOT STRATEGIYASI" NI AMALGA OSHIRISHNING ZARURIYATI VA ISTIQBOLLARI	224
Ergasheva Nazira Muratovna, Soyibov Mirjon Bekjonovich	
ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ УСЛУГ СОЦИАЛЬНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ, ВЛИЯЮЩИХ НА ПОВЫШЕНИЕ УРОВНЯ И КАЧЕСТВА ЖИЗНИ НАСЕЛЕНИЯ	227
Алимова Муниса Юлчиевна	
РАЦИОНАЛЬНОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ОБУВНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ ЕЁ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ЗНАЧИМОСТИ.....	232
Расулов Нозимжон Набиджонович	
AGLOMERATSIYA VA IQTISODIY O'SISH: SABAB-OQIBAT ALOQASI (QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA)	236
Xidoyatova Nigora Shorakibovna	
KORXONALARNING SOLIQ IDORALARIDA HISOBGA OLINISHIDAN HOSIL BO'LGAN ORTIQCHA TO'LOVLARINI BOJXONA TO'LOVLARIDA HISOBGA OLIH MEKANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH	239
Boykabilov Bahodir Mustafaevich	
UZOQ MUDDATLI AKTIVLARGA INVESTITSİYALAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISHNING AHAMIYATI	242
Egamberdiyeva Salima Rayimovna, Bozorov Yashnarbek Xayrulla o'g'li	
ORGANIK QISHLOQ XO'JALIGIDA "IXTISOSLASHTIRILGAN AGROKOOPERATIV" TASHKIL ETISH ORQALI TA'MINOT ZANJIRI BOSHQARUVINI TAKOMILLASHTIRISH.....	248
Amirqulov Shuxrat Olimovich	
MAMLAKATIMIZDA OLIY TA'LIM MUASSASALARINING MOLIVAVIY RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISHI UCHUN ZAMONAVIY HUQUQIY ASOSLARI.....	254
Xayriddinov Shuxrat Botirovich	
TURIZMNING MADANIY-TARIXIY RESURLARI: ASOSIY TUSHUNCHALAR VA TAMOYILLAR	258
Ruzmanov Dilshod Usmanovich	
BARQAROR TURIZM DESTINATSIYALARINING SIG'IMINI BAHOLASH METODIKASI.....	262
Ibroximov Nodirbek Xasanovich	
ВОЗОБНОВЛЯЕМЫЕ ИСТОЧНИКИ ЭНЕРГИИ КАК ОСНОВА ЗЕЛЕННОЙ ЭКОНОМИКИ В УЗБЕКИСТАНЕ	266
Хусаинов Равшан Рахимович	
ЭКОЛОГИЧЕСКИЙ МАРКЕТИНГ И ПОВЕДЕНИЕ ПОТРЕБИТЕЛЕЙ.....	272
Раимова Муборак Джураевна	
"YASHIL IQTISODIYOT" NING ASOSIY XUSUSIYATLARI	276
Djumayev Asqar Xaydarovich	

RAQAMLI MARKETINGNING ISTE'MOLCHI XULQ-ATVORIGA TA'SIRI.....	281
Raimova Muborak Jurayevna, Dilmurodov O'tkir	
HUDUDNING IJTIMOIIY-IQTISODIY SALOHİYATINI RIVOJLANTIRISH OMILLARI	287
SH.A. Buriyev	
SAVDO XIZMATLARINING ASOSIY FAOLIYAT KO'RSATKICHLARI TIZIMINI BAHOLASH.....	291
Muxamedova Aziza Ravshanovna	
YASHIL IQTISODIYOT VA GLOBAL IQLIM O'ZGARISHI: YASHIL IQTISODIYOTNING IQLIM O'ZGARISHINI YENGISHDAGI O'RNI VA GLOBAL HAMKORLIK.....	295
Usmonov Murodjon Xolmurod o'g'li, Ulug'bek Eshmaxmatov	
КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ МЕХАНИЗМА НАЛОГОВОГО АДМИНИСТРИРОВАНИЯ НА ПРИМЕРЕ УЗБЕКИСТАНА.....	299
Абдулов Дамир Рустамович	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH ISTIQBOLLARI	305
Yuldashev Shamsiddin Qiyamiddinovich, Boliyeva Baxora Farxodovna	
ЗЕЛЕНАЯ ЭКОНОМИКА: КОНЦЕПЦИИ, ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ.....	308
Туляганова Шахноза Самукджановна	
O'TA ERTAGI TARVUZNING HIMOYALANGAN JOYLAR UCHUN MOSLANUVCHAN NAV VA DURAGAYLARINI AJRATISH, ULARNI TURLI O'G'IT ME'YORLARIDA HOSILDORLIGI VA IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	311
Ostonaqulov Toshtemir Eshimovich, Amirov Xamidulla Suyunovich, Umirova Durdona Muqum qizi	
ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ПЛОДООВОЩНОЙ ОТРАСЛИ В УЗБЕКИСТАНЕ	315
Уралов Элшод, Вельм М.В.	
DEVELOPMENT STRATEGY AS A MODEL OF PROGRESS IN HUMAN RESOURCE DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN.....	320
Abdiev Alimardon	
ОСОБЕННОСТИ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ СЕКТОРА ГОСУДАРСТВЕННОЙ СЛУЖБЫ И РАЗВИТИЯ КАДРОВОГО ПОТЕНЦИАЛА.....	322
Мухаммадбобур Салимов	
KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK FAOLIYATI RIVOJLANISHIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR.....	326
Suyunov Jabbor Mahmudovich	
"SALOHİYAT" TUSHUNCHASINING MAZMUNI VA IQTISODIY-IJTIMOIIY MOHIYATI.....	331
Zoirov G'olibjon Toshtemir o'g'li	
DAVLAT BOSHQARUVIDA SUN'IY INTELLEKTDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI	334
Salimov Muhammadbobur Qodir o'g'li	
O'QUV JARAYONLARINI TASHKIL ETISH VA BOSHQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	337
Tilakov Sherzod	
TIJORAT BANKLARIDA KORPORATIV BOSHQARUVNING XALQARO TAMOYILLARI ASOSIDA BOSHQARUV SIFATINI OSHIRISHDA YASHIL IQTISODIYOTNING AHAMIYATI.....	340
Sattarov Umirzoq, Ro'ziev Zafar Ikromovich	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA O'ZBEKISTONDA SANOAT XOM ASHYOLARIDAN SAMARALI FOYDALANISH TENDENSIYALARI.....	343
Xazratov Sarvar Ibragimovich	
YURTIMIZDA RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA KADRLAR TAYYORLASHNING ZAMONAVIIY TENDENSIYALARI	348
G'aniyev Shaxzod Shuhrat o'g'li, O'rinov Diyorbek Xolmo'min o'g'li	
QASHQADARYO VILOYATI O'QUV MARKAZLARI VA KURSLARINI BOSHQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	353
Tilakov Sherzod Akbarovich	

SANOAT KORXONALARIDA MAHSULOT ISHLAB CHIQRARISH VA SOTISH SIFATI HAMDA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA XODIMLARNI BOSHQARISH YO'NALISHLARI.....	357
Ochilov Akram Odilovich, Ziyodullayeva Marjona Alisher qizi	
OMMAVIY TADBIRLAR YORDAMIDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISH: O'ZBEKISTON VA XALQARO TAJRIBA.....	360
Ibragimov Sardorbek Xusanovich	
Анализ цифровой трансформации и её влияния на привлечение инвестиций в регионы Узбекистана.....	365
Рахмонова Дурдона Хасан кизи	
Korxona moliyaviy salohiyatini baholashning statistik tahlili.....	370
M.O. Musurmonova	
DIRECTIONS FOR IMPROVING THE FINANCIAL MANAGEMENT SYSTEM OF THE BANKING SYSTEM OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN.....	377
Kadirov Lutfulla Khalimovich	
PROBLEMS OF EMPLOYMENT IN THE LABOR MARKET OF UZBEKISTAN AND STRATEGIC DIRECTIONS FOR THEIR SOLUTION.....	381
Sharopov Temirmalik Rustam o'g'li	
"YASHIL" IQTISODIYOT TAMOIYILLARI ORQALI QASHQADARYO VILOYATI SANOAT KOMPLEKSINI TAKOMILLASHTIRISH	385
U.Shukurov	
FOREIGN EXPERIENCES IN ATTRACTING INVESTMENTS IN SERVICE INDUSTRIES	390
Hazratkulov Shahboz Boboqul ogli	
YASHIL IQTISODIYOTDA TA'LIMNING ROLI.....	394
Babayeva Lola Ibragimovna	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTNING RIVOJLANISHI UCHUN DAVLAT TOMONIDAN YARATILAYOTGAN IMKONIYATLAR.....	398
Xudoyorov Azizbek Avaz o'g'li	
OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA TA'LIM SIFATINI YAXSHILASHNING XORIY TAJRIBASI.....	404
Safarov Sh. S.	
IJTIMOYIY MENEJMENTDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA: XALQARO TAJRIBA VA ULARNI O'ZBEKISTON SHAROITIDA JORIY ETISH ISTIQBOLLARI.....	408
G'aniyev Shaxzod Shuhrat o'g'li, Davronova Farangiz	
«ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ФИНАНСОВЫЙ КОНТРОЛЬ: КАЗНАЧЕЙСКИЙ КОНТРОЛЬ В БЮДЖЕТНОМ ПРОЦЕССЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ ЕГО РАЗВИТИЯ»	415
Файзуллаева Зилола Равшановна, Д.Х. Пулатов	
YANGI O'ZBEKISTONDA YASHIL RAQAMLI IQTISODIYOTGA O'TISHNING ASOSIY JIHATLARI.....	421
Urozoza Shaxlo Hasan qizi, Hazratqulov Shahboz Boboqul o'g'li	
OLIY TA'LIM SIFATINI OSHIRISH MASALALARI: XALQARO TAJRIBA VA ULARNI O'ZBEKISTON SHAROITIDA JORIY ETISH ISTIQBOLLARI	427
Safarov Shoxrux Sattor o'g'li	
PROSPECTS FOR IMPROVING THE EFFICIENCY OF HUMAN RESOURCES IN UZBEKISTAN.....	431
Alimardonova Gulfizoda Alimardon kizi	
QISHLOQ XO'JALIGIDA KAPITAL QO'YILMALAR HISOBINI TO'G'RI TASHKIL ETISHNING AHAMIYATI.....	434
Egamberdiyeva Salima Rayimovna	
QASHQADARYO VILOYATIDA KICHIK BIZNESNING IQTISODIY RIVOJLANISHDAGI O'RNI VA ISTIQBOLLARI	441
Berdimurodova Farzona Bahodir qizi, Sh. Xolliyev	
SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINING BIZNES VA IQTISODIYOTDAGI ISTIQBOLLI YO'NALISHLARI	446
Davronova Farangiz Ilhom qizi	

ZAMONAVIY RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA PUL VA BANK TIZIMLARINI TASHKIL ETISHNING ISTIQBOLLARI HAMDA AHAMIYATI	452
Axtamova Ozoda Ulug'bek qizi, Cho'liyeva Gulsanam Yulchi qizi, G'aniyev Shaxzod Shuhrat o'g'li	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTI: TARKIBIY O'ZGARISHLARNING ZAMONAVIY YO'NALISHLARI	460
N. Qo'ziboyeva	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTINI TARKIBIY O'ZGARISHLAR ORQALI RIVOJLANTIRISHNING ZARURATI.....	466
Vayskulov Ramazon Alisher o'g'li	
QASHQADARYO VILOYATIDA TURIZM KLASSTERLARINI RIVOJLANTIRISH VA IQTISODIY INTEGRATSIYA.....	470
Xushvaqtov Ramziddin	
ILMIY SALOHİYAT VA OLIY TA'LIM SIFATINING UZVIY BOG'LIQLIGI: TAHLIL VA TAVSIYALAR	476
Muratov A'zam Alisher o'g'li, Ochilov Akram Odilovich	
YASHIL IQTISODIYOTNING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI: GREEN CREDIT	480
Eshtemirova Ma'rifat Akram qizi, Kabilova Shaxnoza Jurayevna	
DEHQON XO'JALIGI MAHSULOTLARI NARXLARINING DINAMIKASI VA BOZOR MUVOZANATI MODELLARINI QO'RISH.	483
Ergashov Yashnarbek Istamovich	
The Role of Renewable Energy in the Green Economy.....	488
Khudoyberdiyeva Olima, Yakhshikulova Mokhinur	
O'zbekistonda yashil iqtisodiyotga o'tish: asosiy muammolar va imkoniyatlar	494
Jumanazarov Asilbek Utkirbek o'g'li, Ulug'bek Eshmaxmatov	
SANOAT KORXONALARINING RAQOBAT USTUNLIGI ORQALI BARQAROR RIVOJLANISHINI TA'MINLASH OMILLARI	498
Ro'ziqulov Jamshid Ulug'bek o'g'li	
O'ZBEKISTONDA INSON RESURLARINI BOSHQARISH SIYOSATINING ZAMONAVIY TRENDLARI HAMDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYASI.....	504
Shodiyev Jahongir	
YASHIL IQTISODIYOT: O'ZBEKISTONNING BARQAROR RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	509
Babayeva Lola Ibragimovna, Sh. S. Sa'dullayev	
QISHLOQ XO'JALIGI SOHASIDA MAHSULOTLAR INTENSIV RIVOJLANISHINI TA'MINLASH JARAYONLARI	512
Saburov Jumanazar Salievich	
SUG'URTA XIZMATLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI VA MEXANIZMLARI.....	516
E.Sobirov	
"YASHIL IQTISODIYOT"GA O'TISH ORQALI TABIIY RESURLARDAN SAMARALI FOYDALANISH VA IQTISODIY FAOLIYATNING ATROF-MUHITGA SALBIY TA'SIRINI KAMAYTIRISH	520
Xo'janova Gulshoda Otamurodovna	
QISHLOQ JOYLARDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING KONSEPTUAL YO'NALISHLARI	526
Dilafuz Taylakova	
KORXONALARDA EKOLOGIK INVESTITSION LOYIHALARNING SAMARADORLIGINI BAHOLASH USULLARI TAHLILI.....	532
Ulashov Aliboy Rashid o'g'li	
YURTIMIZDA RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA BANK VA MOLIYAVIY TIZIMLAR UCHUN YANGI IMKONIYATLAR TAHLILI HAMDA KELGUSIDAGI ISTIQBOLLARI	538
G'aniyev Shaxzod Shuhrat o'g'li, Alarov Asilbek Oybek o'g'li	
SANOAT KORXONALARINING EKOLOGIK BARQARORLIGI VA EKOLOGIK IQTISODIYOTNING RIVOJLANISH MASALALARI.....	545
O'rinov Diyor, Xolliyev Sh.B.	

YASHIL IQTISODOYOT VA UNDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALAR.....	549
Ermuminov Elbek Erkin o'gli, Ilmiy rahbar: Yaxshiqulova Moxinur Toxir qizi	
XIZMATLAR SOHASIDA KADRLARNING TUTGAN O'RNI	553
Turayeva Nargiza Rustamovna	
IQTISODIYOTDA TARKIBIY O'ZGARISHLARNI AMALGA OSHIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	557
G.P.Erkayeva, N.H.Qo'ziyoyeva	
YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHNING AHAMIYATI VA O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH STRATEGIYASI	560
Samadova Jasmina Sherali qizi, Sh. Xolliyev	
"YASHIL" ENERGETIKA VA "YASHIL" IQTISODIYOT.....	564
Qarshiyeva Dilsora Ismoil qizi, Hazratqulov Shahboz Boboqul o'g'li	
MAMLAKAT BUDJETINING SHAKLLANISHI VA DAROMADLAR TAQSIMOTINING IQTISODIYOTDAGI ROLI	569
Ashirqulova Sevinch Sarvar qizi, Sh. Xolliyev	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOT VA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	574
Urozoova Shahlo Hasan qizi, Rahmonova Tillaoy Malik qizi	
"YASHIL" IQTISODIYOT INNOVATSION RIVOJLANISHINING KO'RSATGICHLARI.....	579
Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, Usmonov Murodjon Dusmurot o'g'li	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA INNOVATSION FAOLIYATNI TARTIBGA SOLISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI	583
Mirzayev Qulmamat Djonuzoqovich, Mirzayev Azzamjon Jonuzokovich, Eshquvvatova Nodira Abdullayevna	
INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA QISHLOQ XO'JALIGIDA IQTISODIY RESURLARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH MASALALARI.....	588
Mirzayev Qulmamat Djonuzoqovich, Eshquvvatova Nodira Abdullayevna	
СТРАТЕГИЯ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАНА: РОЛЬ ИННОВАЦИЙ И ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОГО КАПИТАЛА В ЭПОХУ НООНОМИКИ.....	593
Чекулаева Кристина	
МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОБЕСПЕЧЕНИЮ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ В УСЛОВИЯХ ПРИ ПЕРЕХОДЕ К ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКЕ.....	599
Чекулаева Кристина	
YASHIL IQTISODIYOT - MAMLAKAT TARAQQIYOTINING ASOSIY OMILI.....	605
Oybek Hamdamov, Qosimov Jahongir	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA INSON KAPITALI SIFATINI OSHIRISHDA TA'LIMNING AHAMIYATI	608
M.Ostanova, Ro'ziyev Ramshid	
MODERN LEGAL BASIS FOR THE EFFICIENT USE OF FINANCIAL RESOURCES IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS IN OUR COUNTRY	613
Ismoilova Gulrux, Khayriddinov Shukhrat Botirovich	
YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH SHAROITIDA TABIIY - IQTISODIY MANBAALARDAN SAMARALI FOYDALANISHNING IQTISODIY MEXANIZMI	617
Mavlonov Shaxzod Shahobiddin o'g'li, Mavlonova Surayyo Xasan qizi	
YANGI O'ZBEKISTONDA SOHALARNI RAQAMLASHTIRISH SAMARADORLIGI	621
Gulrux Arslon qizi Ismoilova	

SANOAT KORXONALARINING EKOLOGIK BARQARORLIGI VA EKOLOGIK IQTISODIYOTNING RIVOJLANISH MASALALARI

O'rinov Diyor

Qarshi davlat universiteti,
Iqtisodiyot fakulteti, 4-kurs talabasi

Xollijev Sh.B.

Ilmiy rahbar
ORCID: 0009-0001-1892-5445
Email: sheralikhollijev96@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada sanoat korxonalarining ekologik muhitga ta'siri va ekologik iqtisodiyotning rivojlanishi tahlil qilinadi. Shuningdek, innovatsion texnologiyalarni joriy etish orqali sanoatning ekologik barqarorligini oshirish imkoniyatlari ko'rib chiqiladi. O'zbekistonning 2030-yilgacha mo'ljallangan rivojlanish konsepsiyasida tabiiy resurslardan oqilona foydalanish va ekologik ko'rsatkichlarni yaxshilash ustuvor vazifalardan biri sifatida belgilangan bo'lib, bu maqsadlarga erishishda sanoat korxonalarining o'rni ochib beriladi. Shuningdek, korxonalarining ekologik mas'uliyatini oshirish, atrof-muhitga salbiy ta'sirni kamaytirish va ekologik innovatsiyalarni keng joriy etishning ahamiyati asoslanadi.

Kalit so'zlar: ekologik barqarorlik, sanoat korxonalari, ekologik innovatsiyalar, chiqindilarni qayta ishlash, ekologik soliq, ekologik ta'lim, energiya samaradorligi, ekologik iqtisodiyot, barqaror rivojlanish, atrof-muhit muhofazasi.

Abstract: This article analyzes the impact of industrial enterprises on the ecological environment and the development of the green economy. It emphasizes that the introduction of innovative technologies contributes to improving industrial environmental sustainability. Uzbekistan's Development Strategy for 2030 outlines the rational use of natural resources and the improvement of environmental performance as priority goals. The article also highlights the importance of increasing corporate environmental responsibility, reducing negative environmental impacts, and promoting the wide adoption of ecological innovations.

Key words: environmental sustainability, industrial enterprises, ecological innovations, waste recycling, ecological taxation, environmental education, energy efficiency, green economy, sustainable development, environmental protection.

Аннотация: В статье анализируется воздействие промышленных предприятий на экологическую среду и развитие экологической экономики. Подчеркивается, что внедрение инновационных технологий способствует повышению экологической устойчивости промышленности. В концепции развития Узбекистана до 2030 года рациональное использование природных ресурсов и улучшение экологических показателей определены в числе приоритетных задач. Освещается значение повышения экологической ответственности предприятий, снижения негативного воздействия на окружающую среду и широкого внедрения экологических инноваций.

Ключевые слова: экологическая устойчивость, промышленные предприятия, экологические инновации, переработка отходов, экологический налог, экологическое образование, энергоэффективность, экологическая экономика, устойчивое развитие, охрана окружающей среды.

KIRISH

Zamonaviy sanoat iqtisodiyoti innovatsion texnologiyalar va ekologik barqarorlik tamoyillariga asoslangan holda rivojlanmoqda. Global miqyosda atrof-muhitning ifloslanishi, tabiiy resurslarning kamayishi hamda ekologik muvozanatning buzilishi sanoat korxonalarining ekologik mas'uliyatini oshirish zaruratini yuzaga keltirmoqda. Bozor iqtisodiyotining o'zgaruvchan sharoitida sanoat korxonalari nafaqat raqobatbardoshlikni oshirish, balki ekologik talablarni inobatga olib, barqaror rivojlanish yo'lida harakat qilishlari lozim.

O'zbekiston Respublikasining 2030-yilgacha mo'ljallangan rivojlanish konsepsiyasida ekologik muhitni yaxshilash, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish va sanoat korxonalarining ekologik ta'sirini kamaytirish muhim vazifalar sifatida belgilangan. Biroq, bugungi kunda sanoat korxonalarining ekologik barqarorligini ta'minlashda qator muammolar mavjud. Jumladan, ekologik toza texnologiyalarning yetarlicha joriy etilmagani, chiqindilarni qayta ishlash tizimining sustligi, korxonalar tomonidan ekologik talablarning to'liq bajarilmasligi va samarali nazorat mexanizmlarining yetishmovchiligi dolzarb masalalar sirasiga kiradi.

Shu sababli, sanoat korxonalarida ekologik innovatsiyalarni keng joriy etish, chiqindisiz ishlab chiqarish tizimlarini rivojlantirish va ekologik iqtisodiyotni shakllantirish bugungi kunning eng muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Ushbu maqolada sanoat korxonalarining ekologik barqarorligini ta'minlashning asosiy jihatlari, mavjud muammolar va ularni hal etish bo'yicha innovatsion yondashuvlar tahlil qilinadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Zamonaviy sanoat rivojlanishi ekologik barqarorlik tamoyillariga asoslangan bo'lib, ishlab chiqarish jarayonlarining atrof-muhitga ta'sirini kamaytirish global muammolardan biri sifatida ko'rilmoqda. Xalqaro tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, sanoat korxonalarining ekologik mas'uliyatini oshirish, chiqindilarni qayta ishlash tizimlarini takomillashtirish hamda ekologik innovatsiyalarni keng joriy etish sanoat tarmoqlarining uzoq muddatli barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi. Ushbu bo'limda ekologik iqtisodiyot va sanoat barqarorligi bo'yicha yetakchi mahalliy va xorijiy olimlarning fikrlari tahlil qilinadi.

Ekologik iqtisodiyotning rivojlanishi sanoat tarmoqlarida barqaror rivojlanish tamoyillarini keng joriy etishni talab qiladi. Sachs (2021) yashil iqtisodiyotga o'tishning iqtisodiy samaradorligi va ekologik afzalliklarini tahlil qilgan holda, sanoat korxonalari uchun ekologik innovatsiyalar muhim rol o'ynashini ta'kidlaydi [1]. Uning tadqiqotlariga ko'ra, ekologik iqtisodiyotning muvaffaqiyati ko'p jihatdan davlat siyosati va sanoat subyektlarining ekologik mas'uliyatiga bog'liq.

Porter va van der Linde (1995) ekologik innovatsiyalar sanoat tarmoqlarining raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qilishi mumkinligini asoslaydi. Ularning fikricha, ekologik talablar va qoidalar sanoat korxonalarini yanada samarali ishlashga undaydi, natijada iqtisodiy foyda ham ortadi [2].

Chiqindilarni qayta ishlash bugungi sanoat tarmoqlari uchun eng muhim ekologik strategiyalardan biri hisoblanadi. Bocken va hammualliflar (2021) chiqindisiz ishlab chiqarish tizimlarini rivojlantirish sanoatning barqaror rivojlanishiga hissa qo'shishini ta'kidlaydilar [3]. Ularning fikricha, qayta ishlash tizimlarining samaradorligini oshirish nafaqat ekologik, balki iqtisodiy jihatdan ham foydalidir.

Ghisellini va Ulgiati (2021) sanoat korxonalarida "aylanma iqtisodiyot" (circular economy) tamoyillarini joriy etish chiqindilarni minimallashtirish va resurslardan samarali foydalanish imkonini berishini ta'kidlaydi [4]. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, chiqindisiz ishlab chiqarish texnologiyalarini qo'llash sanoat korxonalarining raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi.

Ekologik soliq va rag'batlantirish tizimi

Davlat tomonidan ekologik soliq tizimining joriy etilishi sanoat korxonalarini ekologik innovatsiyalarga yo'naltirishning muhim usullaridan biridir. Zhou va boshqalar (2023) ekologik soliq tizimi samaradorligini tahlil qilgan holda, korxonalarni yashil texnologiyalarga sarmoya kiritishga undash mumkinligini ko'rsatgan [5].

Jaffe, Newell va Stavins (2002) o'z tadqiqotlarida ekologik soliq va rag'batlantirish tizimlarining sanoat korxonalarini ekologik texnologiyalarni qo'llashga rag'batlantirishi va shu orqali barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashi mumkinligini ta'kidlaydilar [6].

Ekologik ta'lim va menejment tizimi

Ekologik ta'lim sanoat korxonalarida ekologik madaniyatni shakllantirishning asosiy vositalaridan biri hisoblanadi. Steffen va boshqalar (2020) ekologik menejment tizimlarini joriy etish orqali sanoat barqarorligini ta'minlash mumkinligini ko'rsatganlar [7]. Ularning fikricha, sanoat korxonalari ekologik sertifikatlash tizimlarini joriy etish orqali ekologik xavfsizlik darajasini oshirishi mumkin.

OECD (2023) hisobotida esa sanoat korxonalarining ekologik innovatsiyalarni tatbiq etish jarayonidagi asosiy omillar va davlat tomonidan taqdim etilayotgan rag'batlar haqida batafsil ma'lumot berilgan. Mazkur hujjatda ekologik menejment tizimlarining korxonalardagi samaradorligini oshirish uchun ekologik mas'uliyatni kuchaytirish zarurligi ta'kidlanadi [8].

Ilmiy asoslangan xulosa

Ilmiy tadqiqotlar sanoat korxonalarining ekologik barqarorligini oshirish va ekologik iqtisodiyotni rivojlantirish uchun bir nechta muhim omillarni belgilaydi. Xalqaro olimlar ekologik innovatsiyalarni joriy etish, chiqindilarni qayta ishlash, ekologik soliq tizimlarini kuchaytirish va menejment yondashuvlarini tatbiq etish sanoat tarmoqlarining uzoq muddatli barqaror rivojlanishiga xizmat qilishini ta'kidlaydilar. Ayniqsa, xalqaro tajribadan samarali foydalanish va davlat tomonidan amalga oshiriladigan ekologik siyosat sanoatning ekologik barqarorligini ta'minlashda hal qiluvchi omil sifatida e'tirof etiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda asosiy e'tibor ilmiy adabiyotlar va statistik ma'lumotlar tahliliga qaratildi. Tadqiqot davomida sanoat korxonalarining energiya samaradorligi, ishlab chiqarish tannarxi va chiqindilar hajmi kabi asosiy iqtisodiy ko'rsatkichlar asosida ekologik strategiyalarning samaradorligi baholandi.

Ushbu yondashuv strategiyalarning amaliy natijalarini tahlil qilish hamda ularning iqtisodiy samaradorligini aniqlashga xizmat qiladi. Shuningdek, bu uslub sanoat korxonalarining ekologik barqarorligini oshirishga qaratilgan yechimlarni ishlab chiqishda daliliy asos bo'lib xizmat qiladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Sanoat korxonalarining ekologik barqarorligini ta'minlash bugungi zamonaviy iqtisodiyotning eng dolzarb vazifalaridan biridir. Sanoat tarmoqlarining jadal rivojlanishi bilan birga, atrof-muhitga salbiy ta'sirni kamaytirish, ishlab chiqarish jarayonlarida energiya samaradorligini oshirish hamda chiqindilar miqdorini minimallashtirish orqali barqaror rivojlanishga erishish zarurati ortib bormoqda.

Ushbu maqolada sanoat korxonalarining ekologik barqarorligini oshirish maqsadida qo'llanilayotgan strategiyalar, ularning iqtisodiy samaradorligi va ekologik xavfsizlikka qo'shayotgan hisssasi chuqur tahlil qilinadi. Natijalarga ko'ra, ekologik innovatsiyalarni tatbiq etish sanoat korxonalariga nafaqat atrof-muhitga ta'sirni kamaytirish, balki energiya va resurslardan samarali foydalanish, chiqindilarni qayta ishlash, ishlab chiqarish tannarxini pasaytirish hamda mahsulot sifatini oshirish imkonini bermoqda.

Shuningdek, ekologik menejment tizimlarini joriy etgan korxonalar ekologik sertifikatlariga ega bo'lib, xalqaro bozorda raqobatbardoshligini oshirgan. Ekologik soliq va rag'batlantirish tizimlarining joriy etilishi esa korxonalarni ekologik mas'uliyatni oshirishga va yashil texnologiyalarni faol tatbiq etishga undamoqda. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, chiqindisiz ishlab chiqarishga o'tgan korxonalar faoliyatida iqtisodiy samaradorlik ham ortmoqda.

Mazkur natijalar sanoat korxonalarining ekologik barqarorligini ta'minlash borasida innovatsion va tizimli yondashuvlar muhimligini ko'rsatadi. Ushbu yondashuvlar O'zbekiston iqtisodiyoti uchun ekologik va iqtisodiy barqarorlikni birgalikda ta'minlash imkonini beradi.

1-jadval. Sanoat korxonalarining ekologik barqarorligini ta'minlash strategiyalari¹.

Strategiya	Tavsif	Kutilayotgan natija
Ekologik toza texnologiyalarni joriy etish	Energiya tejovchi uskunalar, qayta tiklanuvchi energiya	Ishlab chiqarish ekologik ta'sirini kamaytirish
Chiqindilarni qayta ishlash	Chiqindilarni ajratish, energiyaga aylantirish	Resurslarni tejash, chiqindilarni kamaytirish
Ekologik soliq va imtiyozlar	Ekologik soliq yuklamalari va rag'batlar	Korxonalarni ekologik texnologiyalarga o'tishga undash
Ekologik ta'lim va menejment	Xodimlar uchun ekologik ta'lim dasturlari	Ekologik mas'uliyat va samaradorlikni oshirish
Korxona va jamoatchilik hamkorligi	Ekologik axborot oshkoraligi va hamkorlik	Barqaror rivojlanishga hissa qo'shish

1. Ekologik toza texnologiyalarni joriy etish Sanoat korxonalarida ekologik toza texnologiyalarni tatbiq etish orqali energiya tejovchi uskunalar, chiqindisiz ishlab chiqarish texnologiyalari va qayta tiklanuvchi energiya manbalari yordamida ishlab chiqarish jarayonlari modernizatsiya qilinadi. Ushbu yondashuv havo va suv ifloslanishini kamaytirish, ishlab chiqarish tannarxini pasaytirish va korxonaning global raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi.

2. Chiqindilarni qayta ishlash va resurslardan samarali foydalanish."Zero waste" tamoyili asosida chiqindilarni minimallashtirish va ularni qayta ishlash tizimini rivojlantirish sanoat korxonalari uchun iqtisodiy jihatdan foydali yechim hisoblanadi. Chiqindilarni ajratish, energiyaga aylantirish yoki qayta ishlash orqali xomashyodan samarali foydalanish nafaqat ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytiradi, balki atrof-muhitning ifloslanishini ham sezilarli darajada pasaytiradi.

3. Ekologik soliq va imtiyozlar tizimi. Davlat tomonidan joriy etilayotgan ekologik soliq va imtiyozlar tizimi korxonalarni atrof-muhitga zarar yetkazadigan ishlab chiqarish jarayonlaridan voz kechishga undaydi. Bu tizim orqali ekologik innovatsiyalarga sarmoya kiritgan korxonalarga grantlar, soliq imtiyozlari va subsidiyalar

¹ Muallif tomonidan tayyorlandi

ajratiladi. Shu tarzda, davlat siyosati sanoat subyektlarining ekologik javobgarligini oshirish va ularning “yashil iqtisodiyot”ga o'tish jarayonini qo'llab-quvvatlaydi.

4. Ekologik ta'lim va menejment tizimini rivojlantirish. Sanoat korxonalarida ekologik madaniyatni shakllantirish uchun maxsus ta'lim dasturlari, treninglar va ekologik audit tizimlarini joriy etish zarur. Xodimlarning ekologik ongini oshirish orqali korxonalar ichida atrof-muhit xavfsizligi kuchayadi, bu esa o'z navbatida ishlab chiqarish jarayonlarining samaradorligini ta'minlaydi va korxonalarning ijtimoiy mas'uliyatini oshiradi.

5. Korxona va jamoatchilik hamkorligini rivojlantirish. Korxonalarning faoliyatining shaffofligi va ekologik ko'rsatkichlar bo'yicha muntazam hisobot berish jamoatchilik ishonchini mustahkamlaydi. Mahalliy hamjamiyat va davlat tashkilotlari bilan samarali hamkorlik orqali sanoat subyektlari o'z imidjini yaxshilaydi va bozordagi raqobatbardoshligini oshiradi. Bu yondashuv korxonalarga nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy va ekologik mas'uliyatni yanada oshirishga imkon beradi.

Davlatning iqtisodiy siyosati doirasida ekologik investitsiyalarni rag'batlantirish, maxsus grantlar va subsidiyalor orqali sanoat korxonalarini ekologik innovatsiyalarga o'tishga undash katta ahamiyatga ega. Xalqaro tajriba asosida Yevropa va Shimoliy Amerika mamlakatlarida ekologik audit va sertifikatlash tizimlari muvaffaqiyatli tatbiq etilib, bu tizimlar korxonalarni ekologik xavfsizlik me'yorlariga rioya qilishga va barqaror rivojlanish strategiyalarini amalga oshirishga yordam bermoqda.

Sanoat korxonalarining ekologik barqarorligini ta'minlash bo'yicha kompleks yondashuv iqtisodiy samaradorlik hamda atrof-muhitni muhofaza qilish o'rtasida muvozanatni saqlashda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Innovatsion texnologiyalarni joriy etish, chiqindilarni qayta ishlash tizimlarini rivojlantirish, ekologik soliq va imtiyozlar tizimini tatbiq etish, shuningdek, xodimlar uchun ekologik ta'lim berish va jamoatchilik bilan hamkorlikni kuchaytirish orqali sanoat korxonalari nafaqat iqtisodiy, balki ekologik jihatdan ham barqaror faoliyat yuritishi mumkin.

Mazkur strategiyalarni bosqichma-bosqich amalga oshirish orqali mamlakatimiz sanoatining global bozordagi raqobatbardoshligini oshirish, shuningdek, kelajak avlodlar uchun sog'lom va barqaror yashash muhitini yaratish maqsadiga erishish mumkin.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Sanoat korxonalarining ekologik barqarorligi zamonaviy iqtisodiyotning muhim jihatlaridan biri hisoblanadi. Ushbu jarayonda ekologik innovatsiyalarni joriy etish va tabiiy resurslardan samarali foydalanish alohida o'rin tutadi.

Mazkur maqolada sanoat korxonalarida ekologik toza texnologiyalarni qo'llash, chiqindilarni qayta ishlash, ekologik soliq va imtiyozlar tizimini rivojlantirish, shuningdek, ekologik ta'lim va menejment tizimlarini shakllantirish zarurligi tahlil qilindi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, sanoat subyektlari atrof-muhitga zarar yetkazmaydigan ishlab chiqarish usullariga o'tish orqali nafaqat ekologik, balki iqtisodiy jihatdan ham samarali faoliyat yurita oladi. Innovatsion yondashuvlar va davlat siyosatining faol qo'llab-quvvatlanishi esa sanoatning ekologik barqarorligini ta'minlashda muhim omillardan biri hisoblanadi.

Ushbu strategiyalarni izchil amalga oshirish natijasida O'zbekiston sanoatining raqobatbardoshligi ortib, ekologik muvozanat va barqaror rivojlanish kelajak avlodlar uchun kafolatlangan bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Sachs, J. D. (2021). *The Age of Sustainable Development*. Columbia University Press.
2. Porter, M. E., & van der Linde, C. (1995). «Toward a New Conception of the Environment–Competitiveness Relationship.» *Journal of Economic Perspectives*, 9(4), 97–118.
3. Bocken, N. M. P., de Pauw, I., Bakker, C., & van der Grinten, B. (2021). «Product Design and Business Model Strategies for a Circular Economy.» *Sustainability*, 13(3), 1355.
4. Ghisellini, P., & Ulgiati, S. (2021). «Circular Economy Transition in the Industrial Sector: Challenges and Opportunities.» *Journal of Cleaner Production*, 280, 124861.
5. Zhou, X., Wang, C., & Zhang, L. (2023). «Sustainable Manufacturing and Industrial Ecology: A Systematic Review.» *Journal of Industrial Ecology*, 27(2), 302–321.
6. Jaffe, A. B., Newell, R. G., & Stavins, R. N. (2002). «Environmental Policy and Technological Change.» *Environmental and Resource Economics*, 22(1–2), 41–70.
7. Steffen, W., Rockström, J., Richardson, K., et al. (2020). «Planetary Boundaries: Guiding Human Development on a Changing Planet.» *Science Advances*, 6(13), eaay4897.
8. OECD. (2023). *Eco-Innovation and Green Growth: Policy Frameworks for Sustainable Industries*. OECD Publishing.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. aprel. № 3. navbatdan tashqari son

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>